C/2024/2095

26.3.2024.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Korupcija u javnoj nabavi i njezin učinak na unutarnje tržište”

(samoinicijativno mišljenje)

(C/2024/2095)

Izvjestitelj: **José Antonio MORENO DÍAZ**

Suizvjestitelj: **Cristian PÎRVULESCU**

Odluka Plenarne skupštine:	25.1.2023.
Pravna osnova:	pravilo 52. stavak 2. Poslovnika
	(samoinicijativno mišljenje)
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za jedinstveno tržište, proizvodnju i potrošnju
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	20.12.2023.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	17.1.2024.
Plenarno zasjedanje br.:	584
Rezultat glasanja	
(za/protiv/suzdržani):	219/0/0

1. **Zaključci i preporuke**

1.1. Uzastopne krize koje su od 2020. pogodile naš planet dovele su do povećanja intervencija javnih tijela u gospodarstvu na nacionalnoj i europskoj razini, a time i do povećanja javnih ulaganja namijenjenih zaštiti zajedničkih europskih dobara (kao što su zdravlje, sigurnost, okoliš, klima i mir). Europska i nacionalna financijska sredstva važni su instrumenti kojima se jamči prosperitet i konkurentnost Europe, a proizlaze iz oporezivanja europskih građana. Stoga se ne smiju koristiti za privatne i nezakonite interese. To se odnosi i na novac potrošen na javnu nabavu.

1.2. EU je poduzeo važan korak naprijed povezivanjem zaštite vladavine prava, uključujući učinkovite napore u borbi protiv korupcije, s nužnošću zaštite svojih financijskih interesa. Taj pristup treba dodatno razviti jer povrede vladavine prava ne utječu samo na financijske interese EU-a već i na temeljne politike kojima se uređuje jedinstveno tržište. Trebalo bi ojačati paket mjera za borbu protiv korupcije od 3. svibnja 2023., kojim se nastoji riješiti problem korupcije na svim razinama, a ne samo u odnosu na fondove EU-a.

1.3. Korupcija se smatra teškim kaznenim djelom s prekograničnom dimenzijom, kako je definirano u članku 83. stavku 1. UFEU-a. Kako bi se osigurala minimalna razina koordinacije i usklađivanja pravnih i institucionalnih praksi država članica, EGSO smatra da bi Europski parlament i Vijeće trebali usvojiti Komisijin prijedlog direktive o tom pitanju što je prije moguće tijekom ovog parlamentarnog saziva.

1.4. Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) smatra da Komisija mora ponovno uvesti izvješće EU-a o borbi protiv korupcije, koje je bilo uvedeno Komunikacijom o borbi protiv korupcije u EU-u 2011., ali je ukinuto nakon prvog izvješća 2014. Izvješće bi se moglo koristiti za isticanje i integraciju različitih dimenzija borbe protiv korupcije, kojima se u okviru vladavine prava trenutačno posvećuje premalo ili nimalo pozornosti.

1.5. Naglasak bi trebao biti na javnoj nabavi, sa svom njezinom složenošću i posljedicama. EU mora dati prednost evaluaciji zakonodavnog okvira o integritetu javne nabave i njegovoj provedbi u praksi kako bi se provjerilo je li taj okvir u skladu s potrebama borbe protiv korupcije. To će Komisiji omogućiti da odluči hoće li i na koji način ostvariti svoje pravo inicijative.

1.6. EGSO smatra da je regulatorni okvir uspostavljen direktivama u tom području još uvijek valjan i prikladan te da ga nije potrebno preispitivati. Međutim, potrebno je usredotočiti se na preusmjeravanje regulatornog okvira na nove vrijednosti na kojima se temelji socijalna, gospodarska i okolišna strategija EU-a.

1.7. Prepoznajući veliku odgovornost EU-a u borbi protiv korupcije diljem svijeta, EGSO podržava prijedlog Europskog parlamenta kojim se od Komisije zatraži da pripremi globalnu strategiju EU-a za borbu protiv korupcije kojom će se korupciji pristupiti kao globalnom fenomenu koji zahtijeva učinkovite institucije za borbu protiv korupcije, mehanizme za sprečavanje i međunarodni regulatorni okvir, kao i povrat imovine i kazneni progon unutar EU-a.

1.8. Koruptivne prakse mogu političkim akterima ponuditi nezakonitu dobit i resurse za kampanju i održavanje sustava potpore koji se temelji na klijentizmu, čime se uništavaju jednaki uvjeti za sve. Strani akteri mogu koristiti nezakonito financiranje kako bi poduprli razne političke pokrete i kandidate, dajući im pritom nepoštenu prednost i ugrožavajući integritet i pluralizam izbora. U tom bi pogledu napore u borbi protiv korupcije trebalo bolje uskladiti s naporima za zaštitu i razvoj demokracije u EU-u, koji su trenutačno obuhvaćeni akcijskim planom EU-a za demokraciju.

1.9. EGSO smatra da bi Komisija mogla donijeti komunikaciju kojom bi se potvrdile direktive o javnoj nabavi iz 2014. Mogla bi iskoristiti ovu priliku da poboljša niz postupaka i alata predviđenih tim direktivama koji još nisu razvijeni, potvrdi šest strateških prioriteta navedenih 2017. i usmjeri ih prema održivosti.

1.10. Europsko tržište javne nabave trebalo je biti digitalizirano prije mnogo godina jer je digitalizacija alat za znanje, transparentnost, brzinu i integritet cijelog životnog ciklusa javne nabave. Stoga je ključno da Komisija nastavi pružati tehničku potporu nacionalnim tijelima za vrijeme cijelog tog zahtjevnog postupka.

1.11. Komisija bi mogla pridati veću važnost paktovima o integritetu, posebno nakon što Sud Europske unije utvrdi njihovu usklađenost s europskim zakonodavstvom o javnoj nabavi.

1.12. Sustav za međusobno isključivanje (između europskih tijela/nacionalnih institucija/privatnih banaka) mogao bi biti koristan za zaštitu unutarnjeg tržišta od zlouporabe javnih sredstava dodijeljenih natječajima, bez obzira na to jesu li ta sredstva europska ili nacionalna.

1.13. EGSO potiče Europsku komisiju i druge institucije EU-a te nacionalne institucije da razmotre zastupanje radnika, kolektivno pregovaranje i socijalni dijalog kao ključne instrumente za djelotvornost borbe protiv korupcije na svim razinama.

1.14. EGSO potiče sva poduzeća/udruge poslodavaca i socijalne partnere da aktivno slijede kulturu integriteta i poštuju najbolje standarde dostupne na nacionalnoj i međunarodnoj razini; primjeri uključuju standard EN 17687:2022 (Javna nabava – Poštenje i odgovornost – Zahtjevi i upute), standard ISO 37001 (Sustavi upravljanja za suzbijanje podmićivanja) i one koji proizlaze iz razvoja okolišnih, socijalnih i upravljačkih ulaganja.

1.15. Budući da je javna nabava decentralizirana u svim državama članicama, potrebno je razviti instrumente koji će podupirati integritet postupka javne nabave na regionalnoj i lokalnoj razini. Odbor regija može pružiti odgovarajući uvid u ostvarivanje tog cilja.

1.16. EGSO sa zanimanjem iščekuje institucionalizaciju i razvoj mreže EU-a za borbu protiv korupcije te je spreman sudjelovati u njezinu radu. EGSO poziva Europsku komisiju da osigura sredstva za kampanje za senzibiliziranje javnosti o korupciji i da potiče dobre prakse u društveno odgovornoj javnoj nabavi.

2. **Kontekst**

2.1. Komisija je nedavno došla do istog zaključka da „svake godine u EU-u više od 250 000 javnih tijela potroši približno 2 bilijuna EUR (oko 13,6 % BDP-a) na kupnju usluga, radova i robe” ([1]).

2.2. Ubrizgavanje velikog iznosa financijskih sredstava na tržište javne nabave privlači **kriminal** (organizirani i drugi) te predstavlja izazov za javne uprave pozvane da organiziraju hitne postupke u izvanrednim situacijama. Komisija je izjavila da „nijedan sektor ni područje aktivnosti nisu zaštićeni od **rizika od korupcije**, ali zajednička visokorizična područja zaslužuju posebnu pozornost, obično ona koja uključuju upravljanje znatnim **javnim sredstvima**” ([2]). Prema nekim procjenama ukupni trošak rizika od korupcije u ugovorima o javnoj nabavi koji uključuju sredstva EU-a u razdoblju od 2016. do 2021. procjenjuje se na 4,3 milijarde EUR ([3]).

([1]) SL C 98 I, 16.3.2023., str. 1.
([2]) COM(2023) 800 final, str. 16. i str. 18.
([3]) Europski parlament, *Stepping up the EU's efforts to tackle corruption. Cost of Non-Europe Report* (Intenziviranje djelovanja u borbi protiv korupcije. Izvješće o cijeni nedjelovanja na europskoj razini), 2023., str. 2.

2.3. EGSO prepoznaje znatan napredak postignut u borbi protiv korupcije u EU-u i državama članicama. Uključivanjem napora u borbi protiv korupcije u rad na zaštiti vladavine prava i izradom *izvješća o vladavini prava* usklađuju se napori u borbi protiv korupcije s drugim ključnim aspektima demokratskog, pouzdanog i učinkovitog upravljanja (članak 2. UEU-a). Kako je navela Komisija, „borba protiv korupcije ključna je za održavanje vladavine prava i očuvanje povjerenja građana i poduzeća u javne institucije. Sveobuhvatan pristup borbi protiv korupcije mora se temeljiti na kombinaciji preventivnih i kaznenih mjera” ([4]).

2.4. Sud EU-a naveo je da članak 2. UEU-a „nije puko navođenje političkih smjernica ili namjera, nego sadržava vrijednosti koje su (…) sastavni dio samog identiteta Unije kao zajedničkog pravnog poretka, a koje su vrijednosti konkretizirane u načelima koja sadržavaju prisilne obveze država članica” ([5]). Te vrijednosti stoga moraju prožimati zajedničke politike i ponašanje javnih tijela i gospodarskih subjekata uključenih u unutarnje tržište ([6]).

2.5. EU je poduzeo važan korak naprijed povezivanjem zaštite vladavine prava, uključujući učinkovite napore u borbi protiv korupcije, s nužnošću zaštite svojih financijskih interesa. U slučaju ozbiljnih povreda načelâ vladavine prava EU može poduzeti mjere protiv države članice, kao što su suspenzija plaćanjâ i obveza, suspenzija obročne isplate sredstava ili prijevremene otplate zajmova, smanjenje financiranja u okviru postojećih obveza i zabrana preuzimanja svih novih obveza s primateljima ili sklapanja novih sporazuma o zajmovima ili drugih instrumenata za koje jamči proračun EU-a ([7]).

2.6. Nakon paketa mjera za borbu protiv korupcije od 3. svibnja 2023. Europska komisija uspostavila je i mrežu EU-a za borbu protiv korupcije. Mreža bi trebala biti krovni forum u kojem svi dionici u EU-u mogu razmjenjivati dobre prakse, mogućnosti, ideje i planove za daljnji rad. Uključiva je, uključuje neovisne organizacije civilnog društva, i temelji se na snažnom uvjerenju da razmjena različitih perspektiva daje bolje rezultate i učinkovitiju politiku borbe protiv korupcije ([8]).

3. **Opće napomene**

3.1. Međutim, taj je pristup potrebno unaprijediti. Postojećim postupovnim odredbama Uredbe o uvjetovanosti u pogledu vladavine prava ([9]) ograničava se njezino područje primjene. Trenutačno samo jedna država članica podliježe mjerama utvrđenima u toj uredbi. S obzirom na visok prag za pokretanje tog instrumenta, on ne može poslužiti kao poticaj svim državama članicama da se bore protiv korupcije. U instrument su ugrađena i druga ograničenja. Povrede vladavine prava ne utječu samo na financijske interese EU-a već i na temeljne politike kojima se uređuje jedinstveno tržište, čime se ponovno ograničava navedeno područje primjene uredbe.

3.2. Kad je riječ o borbi protiv korupcije u EU-u, korupcija se smatra teškim kaznenim djelom, kako je definirano u članku 83. stavku 1. UFEU-a. Postoje brojni aspekti sprečavanja i represije, čime se otežava jedinstvena kategorizacija u smislu nadležnosti Unije, osnove Ugovora, sektora i instrumenata politike. EGSO naglašava da je potrebno učiniti više kako bi se integrirale različite dimenzije borbe protiv korupcije s ciljem da ona postane djelotvornija na svim razinama upravljanja diljem EU-a. Postoji nekoliko načina za rješavanje tog problema.

3.3. Kao prvo, EGSO smatra da je europski zakonodavni okvir rascjepkan jer su pravila za borbu protiv korupcije (poput onih o organiziranom kriminalu i pranju imovinske koristi ostvarene kaznenim djelima) raspršena u različitim nepovezanim instrumentima, uključujući u području javne nabave (vidjeti točku 3.6.) ([10]). Štoviše, to se stanje pokušava ispraviti Komisijinom regulatornom inicijativom od 3. svibnja 2023. ([11]) EGSO smatra da bi Europski parlament i Vijeće trebali što prije usvojiti Komisijin prijedlog direktive za vrijeme ovog parlamentarnog saziva jer se tom direktivom utvrđuju zajednička definicija i okvir za borbu protiv korupcije na razini EU-a i na razini država članica. To je najvažniji korak u osiguravanju minimalne razine koordinacije i usklađivanja u pravnim i institucionalnim praksama država članica.

([4]) COM(2023) 800 final, stavak 2.2.
([5]) Presude Suda EU-a, predmet C-156/21, točka 232. i predmet C-157/21, točka 264.
([6]) Pitruzzella, *L'integrazione tramite il valore dello „Stato di diritto”*, www.federalismi.it, br. 27/2022.
([7]) SL L 433 I, 22.12.2020.
([8]) Mreža EU-a za borbu protiv korupcije.
([9]) SL L 433 I, 22.12.2020., str. 1.
([10]) Gaglio i dr., *Strengthening the fight against corruption; assessing the EU legislative and policy framework* (Jačanje borbe protiv korupcije; procjena zakonodavnog i političkog okvira EU-a), 2023.
([11]) Vidjeti Prijedlog direktive o borbi protiv korupcije itd., COM(2023) 234 final, i komunikaciju citiranu u bilješci 2.

3.4. Kao drugo, EGSO je stava da EU ne bi trebao smatrati da je korupcija prvenstveno ili isključivo relevantna kada uključuje sredstva EU-a. Postojanje izravne nadležnosti i instrumenata za borbu protiv korupcije povezanih sa sredstvima EU-a ne znači da je to jedina vrsta korupcije koja postoji i koju treba riješiti. Korupcija izravno utječe na pojedince, poduzeća i zajednice koji sami nisu primatelji sredstava EU-a. Države članice mogle bi djelotvorno primjenjivati dvostupanjski sustav u kojem su projekti i financijska sredstva EU-a u prosjeku manje podložni korumpiranim interesima i praksama nego nacionalni, kod kojih postoji manja razina transparentnosti i praćenja. Trebalo bi ojačati paket mjera za borbu protiv korupcije od 3. svibnja 2023., kojim se nastoji riješiti problem korupcije na svim razinama, a ne samo u odnosu na fondove EU-a.

3.5. Kao treće, EGSO smatra da Komisija mora ponovno uvesti izvješće EU-a o borbi protiv korupcije, koje je uvedeno Komunikacijom o borbi protiv korupcije u EU-u 2011. ([12]), ali je ukinuto nakon prvog izvješća 2014. ([13]) Izvješće je sadržavalo sveobuhvatnu analizu trenutačnog stanja zakonodavstva, politika i podataka u vezi s korupcijom, s 28 odjeljaka po državama članicama. Izvješće bi se moglo koristiti za isticanje i integraciju različitih dimenzija borbe protiv korupcije, kojima se u okviru vladavine prava trenutačno posvećuje premalo ili nimalo pozornosti. Njime bi se trebala pojednostavniti različita područja politike i zakonodavstva kako bi se osigurala usklađenost i učinkovitost, uključujući aspekte vladavine prava i gospodarske aspekte, kao i aspekte unutarnjeg tržišta.

Četvrto, naglasak bi trebao biti na javnoj nabavi, sa svom njezinom složenošću i posljedicama. EU mora dati prednost provjeri primjerenosti zakonodavnog i regulatornog okvira o integritetu javne nabave i njegovoj provedbi u praksi kako bi se provjerilo je li on u skladu s potrebama borbe protiv korupcije. To će Komisiji omogućiti da odluči hoće li i na koji način ostvariti svoje pravo inicijative. Regulatorni okvir za borbu protiv korupcije na tržištu javne nabave trenutačno se sastoji od triju direktiva odobrenih 2014. ([14])

3.5.1 Pojam korupcije koji prepoznaje pravni sustav EU-a **vrlo je širok** i nadilazi područje kaznenog prava i uključuje ponašanje koje narušava integritet, transparentnost, etičku odgovornost i dobro upravljanje javnim poslovima. To proizlazi iz ustaljene prakse Komisije ([15]), potvrđene u Zajedničkoj komunikaciji o borbi protiv korupcije ([16]): korupcija se smatra „zlouporabom povjerenih ovlasti za privatnu korist".

3.5.2 Naposljetku, EGSO smatra da je regulatorni okvir uspostavljen direktivama u tom području još uvijek valjan i prikladan te da ga nije potrebno preispitivati. Međutim, potrebno je usredotočiti se na preusmjeravanje regulatornog okvira na nove vrijednosti koje podupiru socijalnu, gospodarsku i okolišnu strategiju EU-a, naglašavajući poveznice među tekućim zakonodavnim inicijativama Komisije kojima se provode zeleni, socijalni i okolišni ciljevi (vidjeti točku 4.1.). EGSO, ponovimo, smatra „neizbježnim prelazak s gospodarskog sustava u kojem je glavni pokretač bio rast na model u kojem prevladava održivi razvoj" ([17]). Osim toga, održivost je i temelj strategije triju europskih zakonodavnih institucija ([18]).

3.6. Kao peto, EGSO ističe poguban utjecaj korupcije na povjerenje javnosti, legitimnost predstavničke vlasti i demokraciju. Korupcija ne utječe samo na gospodarski razvoj i pružanje javnih usluga, ona pogađa samo središte demokratskih sustava. U tom bi pogledu napore u borbi protiv korupcije trebalo bolje uskladiti s naporima za zaštitu i razvoj demokracije u EU-u, koji su trenutačno obuhvaćeni akcijskim planom EU-a za demokraciju.

3.7. Naposljetku, EGSO primjećuje da EU također ima veliku odgovornost za borbu protiv korupcije u cijelom svijetu, što proizlazi iz njegovih temeljnih vrijednosti i Ugovora, ali i gospodarskog i političkog interesa za globalna pitanja i razvoj. Nije slučajno da je Europska komisija utvrdila stroga pravila kojima se uređuje dodjela ugovora kako bi se osiguralo da se prikladno kvalificirani ugovaratelji biraju bez pristranosti i da se postigne najbolja vrijednost za novac, uz potpunu

([12]) COM(2011) 308 final, 6.6.2011.
([13]) COM(2014) 38 final, 3.2.2014.
([14]) Direktive EU-a 2014/23/EU (SL L 94, 28.3.2014., str. 1.), 2014/24/EU (SL L 94, 28.3.2014., str. 65.) i 2014/25/EU (SL L 94, 28.3.2014., str. 243.).
([15]) COM(2003) 317, SL C 89 E, 14.4.2004., str. 110.
([16]) JOIN(2023) 12 final.
([17]) SL C 152, 6.4.2022., str. 7., t. 1.1.
([18]) SL C 491, 23.12.2022., str. 1.

transparentnost prilagođenu korištenju javnih sredstava (PRAG ([19])). EGSO podržava prijedlog Europskog parlamenta kojim se poziva Komisiju da pripremi globalnu strategiju EU-a za borbu protiv korupcije. Ta bi se strategija korupcijom bavila kao globalnim fenomenom, što zahtijeva učinkovite institucije za borbu protiv korupcije, mehanizme za sprečavanje i međunarodni regulatorni okvir, kao i povrat imovine i kazneni progon unutar EU-a ([20]).

4. **Posebne napomene**

4.1. EGSO smatra da bi Komisija mogla donijeti komunikaciju kojom bi se potvrdile direktive o javnoj nabavi iz 2014. Komisija bi mogla iskoristiti ovu priliku za jačanje niza postupaka i alata predviđenih tim direktivama koji još nisu razvijeni, kako bi potvrdila šest strateških prioriteta utvrđenih 2017. ([21]) i usmjerila ih prema održivosti.

4.2. EGSO smatra da je potrebno ojačati i poboljšati tri aspekta ([22]):

4.2.1 Komisija prepoznaje poveznicu između održivosti, digitalne tranzicije i javne nabave. Nije slučajno da je Komisija u svojoj posljednjoj komunikaciji o budućnosti Unije navela da „socioekonomska transformacija ne mora nužno biti uspješna i poštena" ([23]).

4.2.2 Europsko tržište javne nabave trebalo je biti naprednije u digitalizaciji. ([24]) Digitalizacija je alat za znanje, transparentnost, brzinu i integritet cijelog životnog ciklusa javne nabave. Zbog svih tih značajki digitalizacija je korisna u borbi protiv korupcije. Komisija je primijetila i sljedeće: „Međutim, spora je i digitalna transformacija javne nabave" ([25]). Stoga je ključno nastaviti pružati tehničku potporu nacionalnim tijelima za vrijeme cijelog tog zahtjevnog postupka.

4.2.3 **Transparentnost je ključan alat** za poboljšanje integriteta europskog tržišta javne nabave.

4.2.4 Komisija bi mogla pridati veću važnost paktovima o integritetu, posebno nakon što Sud Europske unije utvrdi njihovu usklađenost s europskim zakonodavstvom o javnoj nabavi ([26]). Bilo bi korisno rezultate pilot-projekta uključiti u primjenu tih paktova ([27]), čime bi se uklonili neki problemi na koje se naišlo ([28]) uspostavom konstruktivnog i suradničkog okruženja za gospodarske subjekte koji sudjeluju u natječaju i za javne naručitelje.

4.2.5 Kako je napomenuo OECD ([29]), svako kršenje pakta o integritetu moglo bi dovesti do sljedećih situacija:

— ponuditelj je isključen iz natječajnog postupka;

— raskid dodijeljenog ugovora ako je uspješni ponuditelj odgovoran;

— ponuditeljima/izvođačima koji ne ispunjavaju uvjete zabranjeno je buduće sudjelovanje u postupcima javne nabave.

4.2.6 EU bi se mogao nadahnuti tom praksom i praksom Svjetske banke u postupcima odobravanja zajmova. Svjetska banka ima četiri moguća odgovora na neprimjereno ponašanje gospodarskog subjekta:

— uvjetno otkazivanje zajma („ukidanje s uvjetnim otpustom");

([19]) Praktični vodič PRAG.
([20]) Preporuka Europskog parlamenta o korupciji i ljudskim pravima, 17.2.2022.
([21]) COM(2017) 572 final.
([22]) U tom pogledu EGSO ponavlja stajališta iznesena u prethodnim mišljenjima: SL C 13, 15.1.2016., str. 63., SL C 318, 29.10.2011., str. 113., SL C 191, 29.6.2012., str. 84.
([23]) COM(2023) 376 final, 6.7.2023., dio I. i III.,1.-2.
([24]) Članak 33. i slj. Direktive 2014/24/EZ, *cit.*
([25]) COM(2017) 572 final, str. 5.
([26]) Presuda C-425/14, 22.10.2015.
([27]) *Projekt Integrity Pacts – Civil Control Mechanism for Safeguarding EU Funds, Phase 2* (Paktovi o integritetu – Mehanizam civilne kontrole za zaštitu fondova EU-a, faza 2.); za rezultate vidjeti Aceves, *Safeguarding EU-Funded Investments with Integrity Pacts: a Decision-Maker's Guide to Collaborative Public Contracting Monitoring* (Zaštita ulaganja financiranih sredstvima EU-a paktovima o integritetu: Vodič za donositelje odluka o suradničkom praćenju javnih ugovora), Transparency International, 26.3.2021.
([28]) Kao što je prepoznavanje istinske političke volje javnog naručitelja da sklopi pakt o integritetu i njegove sposobnosti da se obveže.
([29]) OECD, *Catalysing Collective Action to Combat Corruption in Infrastructure* (Poticanje kolektivnog djelovanja za borbu protiv korupcije u infrastrukturi), 9.12.2022.

— osiguravanje *programa usklađenosti s integritetom* koji treba započeti nakon mjere ukidanja s uvjetnim otpuštanjem;

— trajna zabrana;

— unakrsno preklapanje, rezultat pravila koje primjenjuju sve međunarodne banke.

4.2.7 Tu bi praksu EU mogao primijeniti uz određene mjere opreza, prije svega jamčenje usklađenosti s načelom proporcionalnosti između postupanja gospodarskog subjekta i posljedica njegova isključenja. Kako bi se to postiglo, potrebno je osmisliti jasna, transparentna i pristupačna pravila te utvrditi olakotne okolnosti. Komisija bi mogla donijeti komunikaciju u kojoj bi se utvrdile smjernice u tom pogledu.

4.2.8 Sustav međusobnog isključenja (između europskih tijela/nacionalnih institucija/privatnih banaka) mogao bi biti koristan za zaštitu unutarnjeg tržišta od zlouporabe javnih sredstava dodijeljenih natječajima, bez obzira na to jesu li to europska ili nacionalna sredstva. U konačnici, to bi bilo usmjereno na korumpiranu nabavu čak i ako financijska sredstva EU-a nisu uključena u nju (vidjeti točku 2.1.).

Bruxelles, 17. siječnja 2024.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora

Oliver RÖPKE